

Riigikohus
kantselei@riigikohus.ee

17.06.2025 nr 12-19/25-8/2

Andre Eli kaebuse edastamine

Edastan Riigikohtule Andre Eli 16.06.2025 e-kirjaga (lisa 1) esitatud kaebuse (lisa 2) Vabariigi Valimiskomisjoni 12.06.2025 otsuse nr 33 peale (lisa 3). Vabariigi Valimiskomisjoni 12.06.2025 koosoleku protokoll on koostamisel ning selle saadame hiljem.

Vabariigi Valimiskomisjon vaidleb kaebusele vastu ja palub selle rahuldamata jätta.

Riigikogu valimise seadus (RKVS) § 48³ lõike 5 kohaselt määrab operatsioonisüsteemid, millele luuakse valijarakendused, Vabariigi Valimiskomisjon. Seadusandja ei seadnud mobiilse valijarakenduse loomist kohustusena, vaid võimaldas seda volituspädevi kaudu, mille rakendamisel tuleb lähtuda eelkõige valimiste turvalisusest ja usaldusväärsusest. See on tehniline ja turvakaalutlusel põhinev otsus, mitte poliitiline eelistus ega seadusandja suunis võimaldada iga platvormi.

Valimisõigus hõlmab võimalust hääletada, mitte subjektiivset õigust igale tehnilisele kanalile. Valik elektrooniliste kanalite vahel on seadusandja ja Vabariigi Valimiskomisjoni pädevuses, eeldusel et vähemalt üks praktiline viis elektrooniliseks hääletamiseks on tagatud. Valijal on 2025. aasta kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel viis alternatiivset hääletusviisi: elektrooniline hääletamine arvutiga, eelhääletamine jaoskonnas (kuus päeva), hääletamine valimispaeval, hääletamine kodus, asukohas või asutuses. On ebatõenäoline, et valija, sh kaebaja, ei leia terve nädala vältel võimalust hääletamiseks. Vaidlustatav otsus ei võta kelleltki hääletamisõigust. Vabariigi Valimiskomisjon leiab, et otsus kaebaja subjektiivseid õigusi ei riku.

Vaidlustatav otsus põhineb kaalutletud ja õiguspärastel alustel. 2025. aasta mais testiti mobiilseadmete operatsioonisüsteemidele loodud valijarakenduste testversioone (iOS ja Android) ning testis osales üle 2400 inimese. Vabariigi Valimiskomisjoni hinnangul on probleemne, et rakenduse levitamine läbi Google Play ja Apple'i App Store'i ei võimalda tavavalijal rakenduse terviklust kontrollida samal määral kui arvutirakenduse puhul – valija ei saa mobiilirakenduse terviklust iseseisvalt verifitseerida. See vähendab valimiste läbipaistvust ning usaldusväärsust. Vabariigi Valimiskomisjonile tutvustati KPMG IT-audiitorite aruannet, mille kohaselt audiitorid osalesid avaliku testimise käigus kasutatud valijarakenduste testversioonide tervikluse auditeerimise juures, kuid ei auditeerinud seda ise. Seega ei saanud Vabariigi Valimiskomisjon ka veenduda mobiilirakenduse tervikluse auditeeritavuses.

Vabariigi Valimiskomisjon ei tuvastanud, et mobiilseadmega hääletamine oleks ebaturvaline, kuid auditeerimisprotsess, mis vastaks RKVS § 48² ja § 48³ nõuetele, ei ole praegu mobiilseadmetel teostatav samal tasemel kui arvutitel. See loob potentsiaalse riski valimiste usaldusväärsusele,

mida ei saa lubada isegi siis, kui vigu ei ole. Enamus Vabariigi Valimiskomisjoni liikmeid ei olnud veendunud, et mobiilirakenduse auditeerimisprotsess on täielikult usaldusväärne ja läbipaistev. Häälteenamusega otsustati luua valijarakendus vaid lauaarvutite ja sülearvutite operatsioonisüsteemidele.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Ingrid Kullerkann

Vabariigi Valimiskomisjoni esimees

Lisad:

1. Kaebuse edastamise 15.06.2025 e-kiri;
2. Riigikohtule saadetud kaebus;
3. Vabariigi Valimiskomisjoni 12.06.2025 otsus nr 33.

Nellika Valder

nellika.valder@valimised.ee